Samson

Původ materiálu
David Balcar
Pořadí v lekci
10

Kdo se dnes přidává k zástupu: Samson

Téma: Vnější a vnitřní síla

Vyprávíme podle: Soudců 13 - 16

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a)Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše znalé

Říká vám něco jméno Samson? Co důležitého byste o něm řekli těm, kdo o něm neví nic nebo málo?

b) Pro střední a starší školní věk; pro znalé

Už vám někdo svěřil nějaké tajemství? Dokázali jste ho neprozradit (třeba když jste pro někoho koupili dárek)?

Jaký je člověk, o kterém se řekne, že je „vnitřně silný“?

c) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše neznalé

Poznáte podle vnějšího vzhledu některého člověka, že má zvláštní úkol, funkci nebo povolání?

2. EXEGETICKÉ POZNÁMKY

- Samson (hebr. Sluníčko) – Samsonovi se věnuje největší pozornost ze všech soudců před Samuelem. Žil pravděpodobně kolem r. 1070 př.n.l. Jeho konflikt je na rozdíl od ostatních vyprávění knihy Soudců hodně individuální až individualistický. Je zřejmé, že od prvopočátků svého života patří zcela Hospodinu.

Samson je hrdina neukázněný, nevzorný, živelně se rozhodující, nezodpovědný, a nevíme ani, že by měl nějaký zájem o náboženství – přesto je zařazen do seznamu hrdinů víry, do zástupu svědků (protože se ho chopil Duch Boží). Bůh ho bere, použije a vychovává.

- Samsonova síla nebyla přirozeným obdarováním, byla mu dána výslovně jako mimořádný dar Boží pro určitou příležitost.

- Pelištejci se usadili na pobřežní rovině kolem roku 1200 př. Kr., nebyli to žádní barbaři, asi byli kulturně na vyšší úrovni než Izrael. Hned ve druhé generaci po obsazení země se pokoušeli proniknout do izraelských hor. Pelištejský vliv se projevoval přirozenou infiltrací – podřízeným národům to slibovalo zřejmé ekonomické výhody. Tato situace byla nebezpečná pro nezávislost Izraele a tedy i pro Hospodinovo panství. Izrael přemohl Pelištejce jen s velikými obtížemi. Nejde ovšem o věc národnostní. V biblických příbězích Pelištejci (v jejich jménu lze slyšel „ti, co válcují“) mají roli těch, co ničí Božímu lidu svobodný život v darované zemi, druhé si podřizují a vykořisťuji (tedy „válcovači svobody“).

- Nazirejský slib znamená, že dotyčný je „zvláštním“, „zasvěceným“, „odděleným ke zvláštnímu úkolu“ ; slib býval dobrovolný a přijímal se jen na určitou dobu (Nu 6,1-21). Z podmínek nazirejského slibu vzal Samson vážně jen jednu, která se týkala vlasů (s mrtvými těly se do styku dostával). K nazirejskému slibu celibát nepatřil. Problémem Samsonových partnerství je především nedůvěra. Samson prozradil, že by ztratil svou moc, kdyby byl jeho nazirejský slib nějak porušen.

Samsonovi druhové nesouhlasili s tím, že narušil jejich mír pod pelištejskou nadvládou („Copak nevíš, že nad námi vládnou Pelištejci?“ 15,1); zatímco Samson se patrně jediný vzepřel zlému.

V závěru hraje důležitou roli náboženský motiv – Samson je terčem posměchu a ponižování jako zástupce Hospodinův

- výsměch Samsonovi je výsměchem Hospodinu. („Náš Bůh nám vydal do rukou Samsona, našeho nepřítele.“) Tam teprve Samson vyznává svou slabost a volá k Hospodinu.

3. FORMULACE TÉMATU

Bůh pracuje i s takovým „nevzorným“ člověkem – jednou je zasvěcen, a tak ho Bůh vychovává. K podstatě Božího povolání patří postavit se proti zlému (i když se s ním okolí třeba smířilo). K naplnění úkolu Božího svědka je zapotřebí vnitřní síla. Sebejistota a slabá vůle mohou člověka přemoci. Dárcem síly (vnější i vnitřní) je stále Bůh.

4. ÚSKALÍ TEXTU, TÉMATU A LINIE PŘÍBĚHU

Problémem mohou být násilné kulisy Samsonova příběhu, násilí je až stupňované. V těchto pasážích lze příběh zkrátit, některé akty pomsty vynechat či nelíčit detailně.

Některé výklady nepřiměřeně přisuzují Samsonovi až mesiášské a kristovské rysy (problematické narození, zasvěcení (nazaretský-nazorejský, vzepřel se proti zlému, byl vydán svými, ponižování od nepřátel, „sebeobětování“, triumf ve smrti, rozepjaté paže).

Úskalí skrývá vylíčení a interpretace závěru Samsonova příběhu. Ekumenický překlad má dokonce nadpisek „Samsonův triumf“. Někdo může konec příběhu vnímat jako starověký teroristický akt, navíc nábožensky motivovaný. Samsonův konec je mnohem spíš tragédií Božího svědka, který přes své zasvěcení a zmocnění Božím Duchem ve svém úkolu zklamal.

Samsonovy husarské kousky mají tendenci připomínat Jan Kozinu, Jánošíka nebo některého podobného hrdinu dětských vyprávění. Je dobře odlišit příběh Samsona, kterého se zmocnil Boží Duch, od těchto příběhů. (Po bitce vyznal ,,ty jsi způsobil skrze svého služebníka toto velké vysvobození“ Sd 15,18.)

5. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

1. Narození Samsona, jeho zasvěcení a úkol
2. Boj se lvem
3. Nepodařená svatba
4. Samson bez nevěsty
5. Výprava na Samsona a strach Izraelců
6. Samsonův vztah s Delílou, kterému chybí důvěra
7. Samson je vnitřně slabý, je přemožen Delílou
8. Samson je i vnějšně slabý a je přemožen Pelištejci
9. Výsměch Hospodinu u poníženého Samsona
10. Samson znovu poznává svou sílu jako dar od Boha, zkáza nepřátel i Samsona

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Co už o Samsonovi vím? – lze využít v úvodu (viz bod 1 Motivační uvedení); v motivační části mohou děti samy heslovitě vpisovat anebo v symbolech zobrazovat, na co si ze Samsonova příběhu vzpomenou.

Co nám zpívá na naši cestu víry? – během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku o Samsonovi do písně:

A zástup stále přichází a zas jde dál… a napsat ho na pracovní list.

Kde se jeho písnička ozývá v bibli?

Tam, kde biblická postava poznává svou slabou vůli, málo vnitřní síly (např. Petr a jeho odhodlání a sliby).

Tam, kde Bůh použije i někoho, kdo svůj úkol nezvládá, „nedokonalého svědka“.

Tam, kde narazíme na toho, kdo se nestříhá, neholí, nepije opojný nápoj.

Moje okénko

- prázdný rámeček slouží buďto k vymalovávání po vyprávění;
- nebo *se* pokuste s dětmi najít a nalepit vhodný obrázek k tématu.Tento bod je vhodný nechat jako ‚domácí úkol` s tím, že je nutné se při příštím setkání k němu vrátit. Budete-li se hledání obrázku věnovat hned po vyprávění, předpokládá to, abyste měli po ruce několik obrázkových časopisů, ve kterých budou děti moci hledat vhodný obrázek k tématu. např. obrázek člověka v uniformě (policista, voják), lékaře v plášti, sestry, mnicha, faráře, sportovce.

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince. Společně si pak můžete náměty přečíst a mluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, kráčející, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte– nejlépe po vyprávění i práci s pracovním listem – s dětmi jednu, která podle nich nejlépe charakterizuje Samsona. Obkreslete, vybarvěte a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak ozdobte, vystřihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavu, v tomto případě po Gedeónovi.

6. C) TIP NA AKCI

- Připravit pro děti hádanky (např. http://www.bolehlav.cz/hadanky)
- Hra „kamenná tvář“ – cvičení v sebeovládání. Několik dětí (ne víc než 5) se posadí na židle do řady a ostatní se je snaží rozesmát. Kdo vydrží dvě minuty, obstál.

6 D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Znáte někoho, kdo se dobrovolně něčeho zřekl (třeba jen na nějaký čas)? Jaký k tomu měl důvod? Myslíte, že se cítil ošizený?
- Napadá vás někdo, kdo měl nebo má nějaké zvláštní poslání?
- Je těžké dodržet slib?
- Nezdá se vám Samson trochu nepoučitelný?
- Necháte se snadno přemluvit? Víte, co (kdo) na vás platí ? Vzpomenete si na lidi, kteří se dají přemluvit snadno, a na ty, co si stojí na svém a nenechají se zviklat ve svém rozhodnutí?
- Víte, co je to zpovědní tajemství? Týká se jen farářů a kněží, nebo se může uplatňovat (a spoléhat na ně) i mezi ostatními křesťany?
- Slyšeli jste o údobích české historie, kdy se bojovníkům proti zlu vyčítalo: „Copak nevíte, že nad námi vládnou ……. ?“ (doplňte) Co si o tomto postoji myslíte?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Ž 147,10-11

Netěší ho síla koně, nemá zalíbení v svalech muže. Hospodin má zalíbení v těch, kdo se ho bojí, v těch kdo čekají na jeho milosrdenství!

Písně

průvodní: (návrh)

SAMSON, Boží silák – zpívej

často si však dělá, co chce sám

Bůh však zůstal věrný – zpívej

a zástup stále přichází a zas jde dál...

(nápěv Marie má dítě, S 181)

Jen ty, Pane můj (S 125); Bůh je záštita má (S 23); Bůh je náš Pán a Král (D 607); Tvá svoboda (S 344)

Čtení: Sd 13, 1-5

8. VYPRÁVĚNÍ

I. NAROZENÍ SAMSONA, JEHO ZASVĚCENÍ A ÚKOL
Bůh si někdy vybere za své služebníky lidi, jaké by nikdo nečekal. Třeba takový Samson – muž drsný, divoký, vznětlivý. Byl v neustálém sporu – s nepřáteli i s vlastními. Bůh si Samsona vybral hned od samého počátku.

Dva manželé dlouho neměli děti. Tu ženu jednou navštívil Boží posel a řekl jí: „Narodí se ti syn, který bude náležet Bohu. Na znamení toho si nesmí nikdy ostříhat vlasy. Jeho úkolem bude vysvobodit Izraelce od nadvlády Pelištejců.“ Tenkrát totiž Izraelci úpěli pod nájezdy a loupením Pelištejců – národa od moře, jehož bojovníci prý byli velcí jak obři a nikoho se nelekali. Většina Izraelců se smířila s tím, že budou podřízeni těmto cizákům, co je utlačují a jejich zemi vykrádají. Mnozí si dokonce mysleli, že je důležité je příliš nerozzlobit.

Ti dva manželé vzali slova Božího posla vážně. Slib se naplnil a té ženě se narodil syn. Dala mu jméno Samson. Časem z něho vyrostl pěkný mládenec, statný a silný. Nestříhal si vlasy na znamení, že patří Bohu – aby si stále připomínal, že má úkol a aby to také věděli lidé kolem.

Jednoho dne se vypravil do sousedního města a zakoukal se tam do jedné dívky. Problém byl, že to byla Pelištejka. A tak jeho rodiče nebyli z jeho lásky vůbec nadšeni, Pelištejci byli přece jejich nepřátelé. A Samsonův úkol měl být právě osvobození od Pelištejců. Samson ale trval na svém.

II. BOJ SE LVEM

Když šel jednou za svou milou přes vinice, napadl ho lev. Samson neměl zbraň, ale zmocnil se ho Duch Hospodinův. V tom okamžiku měl Samson takovou sílu, že lva zabil holýma rukama. Nechal ho tam ležet a šel navštívit svou dívku. Dohodli se, že svatba se bude konat za několik týdnů.

III. NEPODAŘENÁ SVATBA

Po čase cestou na svatební hostinu šel kolem toho místa a všiml se, že v útrobách kostry lva, kterého zabil, si vystavěly své hnízdo včely a měly tam plástve plné medu. A ochutnal. Na svatební hostině se Samson chlubil, že dá hostům takovou hádanku, kterou nikdo z nich neuhodne. „Ze žrouta vychází pokrm, ze silného sladkost – co je to?“ Hosté nedovedli na hádanku odpovědět. Nakonec unaveni hádáním přemluvili nevěstu, aby na něm odpověď vyzvěděla. Samson týden vydržel, ale pak se nechal přemluvit, řešení jí pověděl a ona to vzápětí vyzradila Pelištejcům. Ti se k němu vrátili s pokřikem a posměchem: „Co je sladší než med? Co je silnější než lev?“ Samson se tak rozzlobil, že zabil třicet mladých mužů. Neměl se ale zlobit spíš na sebe?

IV. SAMSON BEZ NEVĚSTY

Otec jeho nevěsty ji pak dal jinému a když se Samson při příští návštěvě dozvěděl, že ho podvedli, zapálil Pelištejským úrodu – pochytal tři sta lišek, svázal je do dvojic, přivázal jim na ocasy ohnivou pochodeň a vypustil je do polí. Nepřátelství mezi Izraelci a Pelištejci se stupňovalo, Samson však zmizel do hor, kde žil v jeskyni.

V. VÝPRAVA NA SAMSONA A STRACH IZRAELCŮ

Na Samsona se do Izraele vypravila odvetná pelištejská výprava. Když Izraelci zjistili, proč přišla, sami šli za Samsonem do hor a vyčítali mu: „Proč to všechno děláš, copak nevíš, že nad námi vládnou Pelištejci? “ A sami Samsona svázali a vydali Pelištejcům – svým nepřátelům. Když Samson spatřil své nepřátele, vzepřel se v poutech, a ta hned praskla. Rozhlédl se, popadl oslí čelist pohozenou u cesty a začal s ní Pelištejce mlátit. Někteří z nich pod jeho údery padli, ostatní se v hrůze rozprchli.

Přesto byli Samsonovi nepřátelé rozhodnuti, že ho zajmou. Věděli, že silou ho nikdy nepřemůžou, byl prostě ze všech nejsilnější. Dokázal vyvrátit těžká vrata a roztrhat i řetězy.

VI. SAMSONŮV VZTAH S DELÍLOU, KTERÉMU CHYBÍ DŮVĚRA

Přemohl nakonec někdo Samsona? Ano, ale nebyli to Pelištejci. Samsona přemohla jeho vlastní sebejistota. Myslel si, že se mu nic nemůže stát.

Pelištejci pochopili, že jeho síla není jen tak, že má zvláštní zdroj. A chtěli ho této síly zbavit. Použili k tomu krásnou ženu, jmenovala se Delíla. Řekli jí: „Zjisti nám, odkud má tu kouzelnou moc, že je tak silný. Jestli ho dokážeš o jeho sílu připravit, dáme ti tisíc a sto stříbrných.“ Delíla nemusela Samsona dlouho přemlouvat, aby ji navštívil, a ještě méně času stačilo, aby se do ní zamiloval.

„Prozraď mi, Samsone, v čem tkví tvá veliká síla,“ žádala ho. „Spoutej mě novými houžvemi a budu stejně slabý jako jiní muži,“ řekl jí. A tak Delíla počkala, až usne, a pak ho svázala. „Vtrhli sem Pelištejci!“ vykřikla. Samson se v mžiku probudil a jediným prudkým škubnutím se osvobodil. Potom vstal a Delíle se za její pokus zajmout ho vysmál. Později se ho ptala znovu: „Prozraď mi, Samsone, tajemství tvé síly!“ „Spoutej mě novými provazy a já zeslábnu jako jiní lidé,“ odpověděl. Zase počkala, až usne, a zase ho spoutala. „Napadli tě Pelištejci!“ vykřikla. Samson se probudil a provazy zpřetrhal jako nitě.

VII. SAMSON JE VNITŘNĚ SLABÝ, JE PŘEMOŽEN DELÍLOU

Když na něho nepřestávala naléhat, řekl jí nakonec pravdu: „Jsem jeden z těch, které si Bůh vyvolil. Znamením mého úkolu a zasvěcení Bohu jsou vlasy, které si nestříhám.“ Delíla mu nasypala do vína omamné byliny, a pak ho ukolébala ke spánku na svém klíně. Nato mu ostříhala vlasy a zavolala Pelištejce.

VIII. SAMSON JE I VNĚJŠNĚ SLABÝ A JE PŘEMOŽEN PELIŠTEJCI

Když se Samson probral, myslel si, že se z toho opět snadno dostane, stejně jako dosud. Ale běda, jeho síla byla pryč. Pelištejci se ho snadno zmocnili, svázali ho, pak ho oslepili a uvrhli do vězení. Delíle zaplatili slíbené peníze. A Samsona zapřáhli namísto zvířete ve mlýně.

VIII. VÝSMĚCH HOSPODINU U PONÍŽENÉHO SAMSONA

A aby ho co nejvíc ponížili, rozhodli se, že ho – slepého a slabého – veřejně vystaví v chrámu svého boha Dagona. Lidé se nahrnuli do chrámu a oslavovali Samsonův pád. Když uzřeli svého někdejšího nepřítele, tropili si z něj posměch a vysmívali se Hospodinu.

IX. SAMSON ZNOVU POZNÁVÁ SVOU SÍLU JAKO DAR OD BOHA, ZKÁZA NEPŘÁTEL I SAMSONA

„Ó Pane,“ modlil se Samson k Bohu, „jen ještě jednou mi vrať mou bývalou sílu.“ Samson se nechal zavést ke dvěma hlavním sloupům podpírajícím chrám, chytil se jednoho sloupu pravou a druhého levou rukou, modlil se a pak se celou svou silou do pilířů opřel.

Sloupy zapraštěly, zlomily se a s hukotem jako při zemětřesení se celý chrám zřítil a všechny pohřbil pod hromadou kamenů. Všichni tam zahynuli: posměvači, pelištejská knížata, velitelé a všichni významní lidé – ale spolu s nimi zahynul i Samson.

Bůh si někdy vybere za své služebníky lidi, jaké by nikdo nečekal. A i jeden člověk, když se ho zmocní Duch Boží, může bojovat proti přesile zlých. Ale lidská slabost někdy naplnění úkolu od Boha překáží. Tak i Samson svoje pověření ke zvláštnímu úkolu – osvobodit zemi od těch, co válcují a ničí svobodný život, nedokázal zcela naplnit.

9. MODLITBA

Pane Bože, každý z nás má na světě od tebe úkol. Malý nebo větší. Prosíme tě, dávej nám sílu, abychom ho zvládali. Prosíme, dej nám sílu bojovat proti zlým lidem na světě. Prosím o pevnou vůli pro všechny, které přemáhají jejich slabosti. Amen

Přiložený soubor
praclist-10.pdf (167.98 KB)
Odkaz na pracovní list
38 Samson
38 Samson - st
Cílová skupina
Univerzální
Katechetické cykly
Zástup stále přichází...
Biblický odkaz (kat)
Soudců 13–16